

A Zsoltárfordító háromszázhatvan éves útinaplója

SZENCI MOLNÁR ALBERT

(1574–1634)

MÁS EMBER iskolái befejeztével indul tanulmányútra, ő a közepén vágott neki Európának. Alighogy kijárta szülővárosában, Szencen az alsó iskolát, máris Győrött diákoskodik, majd Göncön, s Debrecenben. Kassán már tizenöt éves korában nevelő. Tizenhat esztendő volt, amikor először lépett külföldi iskolába. S gyorsan egymásután járta végig Németország nevezetes iskoláit s közben felkereste Ausztria, Svájc, Olaszország, Németország híres városait. S haza-hazatérve tovább ismerkedik Magyarországgal is. Amikor a naplóját olvastam, az az érzésem támadt: ha egész életében egyebet sem csinál, mint mindig utazik, akkor is érdemes volna számon tartanunk őt, mint a XVII. század nagy magyar utazóját.

Akkora utakat járt be, hogy nehéz volna olyan térképet rajzolni, amelyre ráférne minden város és község, ahol vándorlása során megfordult. Családja első nagy vándora mégsem ő volt, hanem a dédapja, Székely János, aki Báthori István seregében a Havasalföldön harcolt, majd egész Nápolyig eljutott, mindig vitézül forgatva a kardját. Bizonyára tőle örökölte a vándorlás olthatatlan ösztönét. Nagypjától pedig a családban megőrzött tiszta magyar nyelvet. Kettős családnevét meg az apjától, aki tisztos molnármester volt – és szülőfalujától, Szenc-től.

Amikor 1574-ben megszületett, örömeiben, hogy fiúgyermeke van, az apja egy faragó szekerce nyelét nyújtotta feléje, annak a jeléül, hogy szeretné, ha utódából jó ács és jó molnár válnék. Mert akkoriban a híres ácsok mindenfelé a molnárok voltak, akik nemcsak a maguk mal-

mát, a kor legkomplikáltabb gépszerkezetét tervezték, s ácsolták nagy ügyességgel, hanem némelyik híre messze eljutott, s boldog és büszke volt az, akit elhívtak templomok és várkastélyok tetejét megszerkeszteni, vagy díszes székelykapukat faragni, s ma is megcsodált fátornyokat emelni: egyetlen vasszög nélkül. A máig fennmaradtakat egytől egyig mint remekbe készült munkákat, műemlékként őrzik.

A Vizsolyi Biblia műhelyében

Szenci Molnár Albert első híres diákkori állomása, ahol egy életre szóló hatást nyert: Gönc volt. Éppen abban, a város számára legnevezetesebb, s a magyar művelődés története páratlan jelentőségű esztendejében járt benne, amikor a magyar nyelvű biblia első fordításának kinyomtatásán szorgoskodott a község tudós lekipásztora, az „istenes vénember”, Károli Gáspár. Szent hely maradt számára a város, s megszentelt alkalom, hogy akkor benne élhetett, s Károli Gáspár környetéhez tartozhatott.

Ilyeneket jegyez fel a feledhetetlen napokról:

– *Láttam* amint nagy isteni félelemmel kezdett a Biblia első kibocsátásához.

– *Hallottam* őt gyakorta így imádkozni: „Csak az Isten addig éltesse még a Bibliát kibocsáthassam, kész leszek meghalni és Krisztushoz költözni.”

– *Lábánál forganék* az böcsületes embernek, Károli Gáspárnak, az gönci prédikátornak, az ki fő igazgatója volt a kinyomtatásnak és engem gyakorta az visoli nyomtató helyben kiküldött az ő tőle szóló levelekkel.

Egy életen át tartó utazásai közben bőséggel nyert élményeit vizontagságok keserítik, érdekes élmények teszik feledhetetlenné és kellemes emlékek szépítik.

Bécsben földrengés nyomába érkezik. Wittenbergben legelőször magyar fiúval találkozik és az első pénzén görög-latin nyelvű újtestamentumot vásárol. Egyik nyáron végigutazza a Rajna mentét. Svájcban megismeri a Zsoltárok varázsosan ható muzsikáját. A másutt csak gyalog vándorló vagy szekéren döcögő Szencit Olaszországba egy spanyol úr viszi magával hintón, útitársként – jutalmul, művelt társalgásáért, egy vendéglői közös ebédjük után. Akkor VIII. Kelemen pápával együtt volt egy lakomán. Hessenben Móric fejedelemmel barátkozik,